ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

# TÜRKİYE'DE NİCELİKSEL BOYUTUYLA İŞ KAZALARI

## (İSTATİSTİKÎ BİLGİLER DOĞRULTUSUNDA)

MUSTAFA GÜMÜŞ

2008

I. MÜLKİYE GENÇ SOSYAL POLİTİKACILAR KONGRESİ-ANKARA ÜNİVERSİTESİ

# I. Mülkiye Genç Sosyal Politikacılar Kongresi Programı

**16–17 Ekim 2008 - Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi - Prof. Aziz Köklü Salonu**

## ***<u>1. Gün: 16 Ekim 2008</u>***

**Açılış Konuşmaları: 10.00 – 10.30**

Prof. Dr. Ahmet Makal (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Sosyal Politika Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü)

Prof. Dr. Celal Göle (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı)

**1.Oturum: 10.30 – 12.00**

***Sosyal Politikada Farklı Yaklaşımlar***

**Oturum Başkanı: Dr. Naci Önsal (TÜRK-İŞ Genel Sekreter Yardımcısı)**

**Rıdvan Sevinç (SBF),** *"En Az Ücret Kavramının Kuramsal Çerçevesi ve Hassas Dengeye İlişkin Güncel Uygulamaların Değerlendirilmesi"*

**Onur Metin (SBF),** *"Marksist Açıdan Sosyal Politika"*

**Safiyye Kalem (SBF),** *"İmgenin Sosyal Politikaya Akisleri: Belge Fotoğrafçılığı ve Sosyal Politika"*

*Yemek Arası: 12.00 – 13.00*

**2. Oturum: 13.00 – 14.30**

***Sosyal Güvenlik, İş Sağlığı ve Güvenliği***

**Oturum Başkanı: Prof. Dr. Cem Kılıç (Gazi Ü.)**

**Gökhan Açıl (SBF),** *"Küreselleşen Dünyanın Sosyal Güvenlik Sistemi"*

**Mustafa Gümüş (Uludağ Ü.),** *" Türkiye'de Niceliksel Boyutuyla İş Kazaları"*

**Saadet Tokat (SBF),** *"Çimento Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği"*

*Çay-Kahve Arası: 14.30 – 14.45*

**3. Oturum: 14.45 – 16.15**

*Sınırları Aşan Emek ve Sorunları*

**Oturum Başkanı: Yar. Doç. Dr. Şenay Gök bayrak (SBF)**

**Özge Pınar Sarp (SBF),** *"Kaçak Göçmen İşçiler Dezavantajlı Gruplar mı, Yeni Köleler mi?"*

**Sabiha Gürpınar (SBF),** *"Türkiye'de Mültecilere ve Sığınmacılara Yönelik Sosyal Politikalar"*

**Burcu Şefkatli (SBF),** *"Kaçak Göçmen İşçi İstihdamı: Gıda Sektörü Örneği"*

**Mustafa Meriç Kökurgancı (Anadolu Ü.),** *"Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Örneğinde Beyin Göçü Eğilimi*

Kokteyl: 16.30 – 18.00

***2. Gün: 17 Ekim 2008***

**4. Oturum: 10.30 – 12.00**

***Endüstri İlişkilerinde Yeni Yönelimler ve Sorunlar***

**Oturum Başkanı: Doç. Dr. Banu Uçkan (Anadolu Ü.)**

**Boran Ali Mercan (SBF),** *"Küreselleşme Sürecinde Uluslararası Çerçeve Antlaşmalar ve Türkiye'de Uygulanabilirliği"*

**Nihan Oral (SBF),** *"Çağdaş Alman Sendikacılığı – İkili Yapı"*

**Deniz Akdoğan (SBF),** *"Serbest Bölgelerde Kadın Emeği Sömürüsü ve Novamed Grevine Katılan Kadın İşçilerin Yaşadığı Ayrımcı Uygulamalar"*

**Atilla Güler (Dokuz Eylül Ü.),** *"Yapısal Uyum Sürecinde Türkiye'de Taşkömürü Madenciliği: Zonguldak Örneği"*

*Yemek Arası: 12.00 – 13.00*

**5. Oturum: 13.00 – 14.30**

***Emeğin Değişen Piyasa Deneyimleri***

**Oturum Başkanı: Prof. Dr. Ahmet Selamoğlu (Kocaeli Ü.)**

**Mehmet Erman Erol - Mete Akpınar (İstanbul Ü.),** *"1980'den Bugüne Türkiye'de İstihdam ve İşsizlik"*

**Yasemin Aslım (Dokuz Eylül Ü.),** *"Türkiye'de İşsizlik Sigortası Uygulaması ve 'İstihdam Paketi'nin Değerlendirilmesi"*

**Tülün Şimşek (SBF),** *"Kıdem Tazminatı Fonu Yasa Tasarısı Taslağının Mevzuatımızdaki Kıdem Tazminatı Düzenlemesi ile Karşılaştırılması"*

**Denizcan Kutlu (SBF),** *"Kıdem Tazminatında Yeniden Yapılanmanın Türkiye Emek Piyasası Koşullarında Geçerliliği ve Emek Piyasası Üzerindeki Etkileri"*

*Çay-Kahve Arası: 14.30 – 14.45*

**6. Oturum: 14.45 – 16.00**

***Yoksulluğun Binbir Yüzü***

**Oturum Başkanı: Yasemin Güngör (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Müfettişi)**

**Neşe Çakı (SBF),** *"Yoksulluğun Sosyal ve Psikolojik Etkileri"*

**İlyas Coşkun, (Dokuz Eylül Ü.),** *"Öğrenci Yaşamı ve Yoksulluk"*

**Çilem Arslantürk (Dokuz Eylül Ü.),** *"Çalışan Yoksullar ve Kadın İşgücü"*

**Çağla Yüksel (Dokuz Eylül Ü.),** *"Çocuk Yoksulluğu"*

## KONU:

TÜRKİYE'DE NİCELİKSEL BOYUTUYLA İŞ KAZALARI

**BİRİNCİ BÖLÜM**

**1)**İŞ KAZALARI

1.1)İş Kazalarının Tanımı

**İKİNCİ BÖLÜM**

**2)**İŞ KAZALARININ GENEL DURUMU

2.1)Dünyadaki Durumu

2.2)Ülkemizdeki Durumu

**ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**

**3)**RAKAMLARLA İŞ KAZALARI İSTATİSTİKLERİ

3.1)Yıllara Göre Dağılımı

3.2)İş Yerinde Çalışan Sigortalı Sayısına Göre Dağılımı

3.3)Sektörlere Göre Dağılımı

3.4)Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

3.5)İş Kazalarının Oluş Saatine Göre Dağılımı

**DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

4) SONUÇ VE ÖNERİLER

**KAYNAKÇA**

## BİRİNCİ BÖLÜM

### 1.İŞ KAZALARI

### 1.1İŞ KAZALARININ TANIMI

Çalışma hayatında, iş ortamında, çalışanların sağlığını ve can güvenliğini tehdit eden kazalara iş kazası denilmektedir. Çalışma güvenliği ile ilgili pek çok yasal düzenleme ve güvence yöntemleri uygulansa da, iş ve işçi güvenliği, çalışma hayatımızın en önemli konusunu oluşturmaktadır.

İş kazaları, bir işyerinde ortaya çıkan ani ve beklenmedik olaylardır. Bu olaylar ne kadar öngörülebilir olursa ve tedbir alınabilirse iş kazaları o derece azalır ve sağlıklı bir çalışma ortamı oluşur.

Uluslararası Çalışma Örgütü; "iş kazasını belirli bir zarar ya da yaralanmaya neden olan, beklenmeyen, önceden planlanmayan bir olay şeklinde tanımlamıştır."

Bir olayın, iş kazası olarak kabul edilebilmesi içinse yukarıdaki tanıma şu özelliklerin de eklenmesi gerekmektedir:

- Olayın iş ile ilgili olması.
- Olayın iş yerinde meydana gelmesi.
- Olayın işçiyi hemen ya da sonradan bedensel veya ruhsal bir arızaya uğratması

Ülkemizde ise iş kazasının tanımını, her tür iş ve endüstride istihdam sonucu doğan, bireysel yaralanma veya maddi hasara veya üretim akışında aksamaya yol açan ve bireysel yaralanma yaratabilecek istenmeyen olaylar şeklinde tanımlamıştır."

Bu tanıma göre iş kazalarında bireysel tehlike ve maddi zarar unsurlarının bulunması gerekir. Her kaza yaralanma ile sonuçlanmamaktadır. Bireysel bir hasar olmasa da üretim veya işin akışını engelleyebilecek ve maddi hasara yol açan bir olay iş kazası olacaktır.

İş kazaları öncelikle küresel bir sorundur. Günümüzde giderek artan teknolojik gelişmeler, iş kazalarına yol açmaktadır ve iş kazalarını ciddi boyutlara taşımaktadır. Teknolojik gelişmelerin paralelinde ortaya çıkan bu tablonun kaynağında, gerekli önlemlerin alınmayışının ve de alınmış önlemlere uyulmayışının yattığı görülmektedir.

## İKİNCİ BÖLÜM

## 2)İŞ KAZALARININ GENEL DURUM

### 2.1) DÜNYADAKİ DURUMU

Hızlı teknolojik gelişmeler bir yandan insanın refahına hizmet ederken, öte yandan insan hayatı ve çevre için tehlikeleri de beraberinde getirmiştir. Özellikle sanayileşmenin ve kütle üretimin süreçlerinin ön plana çıktığı geride bıraktığımız 20 yüzyıl; yoğun makineleşme ve üretim sürecine giren yüzlerce kimyasal maddenin yol açtığı meslek hastalıkları ve iş kazalarının yoğunlaştığı bir yüzyıl olarak hatırlanacaktır.

Günümüzde küreselleşme rekabetin boyutlarını genişletmiş, maliyetlerin düşürülmesi temel haline gelmiştir. Maliyetlerin düşürülmesinde en temel dayanak hepinizin bildiği gibi ucuz iş gücüdür, yani sigortasız, sendikasız, güvencesiz işçi sağlığı ve iş güvenliği.

- Uluslar arası Çalışma Örgütü ( ILO ) kaynaklarına göre her yıl 1,2 milyon kadın ve erkek iş kazaları ve meslek hastalıkları dolayısıyla hayatını kaybetmektedir. Yine aynı kaynaklara göre; her yıl 250 milyon insan iş kazaları, 160 milyon insan ise meslek hastalıkları sonucu ortaya çıkan zararlara maruz kalmaktadır.

Buna rağmen toplumların iş sağlığı ve güvenliği hakkındaki ciddiyeti ne yazık ki yeterli seviyede değildir. Bu konuya gereken önem ve öncelik verilmeli, işyerlerindeki sağlık ve güvenlik durumunun iyileştirilmesi için ulusal ve uluslararası seviyede bilinç arttırılmalıdır.

Ülkemizde ise bakanlığımıza ulaşan veriler doğrultusunda son beş yıla şöyle bir göz atacak olursak ülkemizde de durumun ne kadar vahim olduğu gözler önüne serilmektedir.

Son beş yılda ülkemizde işçi sayısı giderek artmış buna paralel olarak iş kazası sayılarında da artış gözlenmiştir. Bu bağlamda ülke olarak bu konuya kayıtsız kalmamalı ve acil önlemler almak zorundayız.

### 2.2)ÜLKEMİZDEKİ DURUMU

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Dünya Çalışma Örgütü'nün (ILO) yaptığı araştırmaya göre Türkiye, iş kazaları konusunda başı çekiyor. İş kazalarında Avrupa'da lider konumundaki Türkiye dünyada üçüncü sırada yer alıyor.

Türkiye yaklaşık her 6 dakikada bir iş kazasının meydana geldiği ve her 5 saatte bir çalışanın hayatını kaybettiği bir ülke. Her 4 saatte bir çalışanın "sürekli iş göremez" şekilde sakat kaldığı resmen açıklanıyor.

SSK'lı olmayan kayıt dışı çalışanların uğradıkları ve SSK'ya bildirilmeyen iş kazaları da göz önüne alındığında bu oranların SSK istatistiklerinin birkaç kat üstünde olacaktır.

Ülkemizde çalışanların ancak % 35'i sosyal sigortalar kapsamındadır ve yüzde 8'i sendikalıdır. Bu da ülkemizdeki iş kazalarının gerçek sayısını tam olarak vermemektedir.

Türkiye'de iş kazalarının gerçek rakamlarına, gerçek istatistiklerine ulaşmak çok zordur. Sadece kayıtlı işçilerinin kaza verilerini yayınlayan SSK verileri, bu anlamıyla çok fazla belirleyen olamıyor. Gerçek rakamlar söylenenlerin çok daha ötesindedir. SSK verilerine baktığımızda da dikkatimizi çeken bir husus, ölüm oranlarının kaza oranlarına göre çok yüksek çıktığı yönündedir

Bunun sebebi de, iş kazalarının patron tarafından ilgili birimlere bildirimleri yapılmayıp, işçiye bir sus payı verilerek üstünün kapatılması yönündedir. Ancak ölüm vakasının üstünün kapatılması mümkün olmadığı için bildirim yapılmak zorunda kalmaktadırlar. Bunlar ne yazık ki gerçek ve acı bilgilerdir. Bunun en acı örneklerine ise, en son tersanelerde yaşanan ölüm vakaları nedeniyle şahit olduk.

Yapılan Araştırmalarda iş kazalarının % 50 sinin kolaylıkla önlenebilecek kazalar olduğu, % 48 inin sistemli bir çalışma ile önlenebileceği, % 2 sinin ise önlenemeyeceğini ortaya çıkmıştır. Bu da bizlere iş kazalarının % 98 önlenebileceği gerçeğini ortaya koymaktadır.
Önlemek ödemekten ucuzdur mantığı ile hareket ederek işyerlerinde tehlike kaynaklarını ortaya çıkartıp bunlardan oluşabilecek riskleri kontrol altına alabilirsek olabilecek kazaları azaltmış ve tehlikeli ortamları ortadan kaldırmış oluruz.

- Bazı kaynaklarca, endüstrileşmiş ülkelerde iş kazaları ve meslek hastalıklarının toplam maliyetinin, bu ülkelerin Gayrı Safi Milli Hâsılalarının % 1'i ila %3'ü oranında değiştiği belirtilmektedir. Ülkemizde ise en iyimser yaklaşımla, iş kazaları ve meslek hastalıklarının toplam maliyetinin yılda 4 milyar YTL olacağı tahmin edilebilir.

Bu rakamlardan da anlaşılacağı üzere, iş kazaları ve meslek hastalıkları sonucu maddi ve manevi kayıplar, ülke ekonomisi açısından fevkalade önemli boyutlara ulaşmaktadır. Bu nedenle ülkemizde de iş sağlığı ve güvenliği alanında çok ciddi tedbirlerin alınması mecburiyeti vardır

Bu çalışmada, SSK istatistiklerinden istifade ile Türkiye'deki iş kazaları sınıflandırılarak kısaca analiz edilmiş ve sonuç kısmında alınabilecek önlemler sunulmuştur.

**ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**

## 3)RAKAMLARLA İŞ KAZALARI İSTATİSTİKLERİ

### 3.1)YILLARA GÖRE DAĞILIMI

| Yıllar | Toplam İş Kazası | Sakatlanma | Ölümler |
|---|---|---|---|
| 2003 | 76.668 | 1421 | 811 |
| 2004 | 83,830 | 1693 | 843 |
| 2005 | 73,923 | 1639 | 1096 |
| 2006 | 79,027 | 2267 | 1601 |
| 2007 | 85 binin üzerinde olduğu tahmin ediliyor | 2500'ün üzerinde olduğu tahmin ediliyor | 1,700'ün üzerinde olduğu tahmin ediliyor |

TABLO 1.Ülkemizdeki İş Kazalarının Yıllara Göre Dağılımı

SSK verilerine göre 2003 yılında 76.668 tane olan iş kazasında 1.421 sakatlanma ve 811 ölüm tespit edilmiştir.2004 yılında ise büyük bir artış gözlemlenerek 83.830 tane iş kazasında 1693 sakatlanma 843 olum tespit edilmiştir. 2005 yılında ise iş kazası sayısı 73.923 olup 1639 sakatlanma ve büyük bir artış olan olumlu iş kazası sayısı 1096 ya ulaşmıştır. 2006 yılında ise durum 79.027 iş kazası 2267 sakatlanma ve 1601 olumlu iş kazası meydana gelmiştir. 2006 yılında 2005 e nazaran iş kazasında sakatlanma ve olumlu iş kazalarında artış gözlemlenmiştir.2007 yılında ise durum iş kazalarının 85000 üzerinde beklenmekte olup ölümlü iş kazaları ise 1700 civarı beklenmektedir.

Bu veriler doğrultusunda 2003 yılından bu yana 398.448 tane iş kazası meydana gelmiş olup 9.520 sakat kalan işçi ve 6.051 tane ise vefat eden işçimiz vardır.

Yani ülkemizde bir yılda yüzlerce hatta son yıllara baktığımızda binlerce işçi iş kazası sonucu hayatını kaybetmektedir.

Ortalama günde 3 ya da 4 işçimiz hayatını kaybetmektedir. Buda durumun ne kadar vahim olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu durum o aileler içinde işverenler içinde son derece üzüntü duyulan bir durumdur.

İşverenler için telafisi olan bir durum olsa bile o aile için geri getirilmez bir kayıptır. Bunun kabul edilmez bir durum olduğunu gerekli mercilerin bilesi gerektiği inancındayım.

Bu rakamlar hiç de azımsanmayacak kadar ciddi rakamlardır. Her yıl olması engellenebilecek kazalar sonucu kaybettiğimiz işgücü hem telafisi olmayan acılara hem de büyük maddi kayıplara yol açmaktadır. Ve gelişmişlikle bilgi düzeyinin artacağı tezinin aksine iş güvenliği konusundaki bilgi ve uygulamaların azlığı dünyada ve Türkiye'de rakamların her geçen yıl katlanarak artmasına neden olmaktadır

Rakamların da özetlediği üzere, iş kazaları ve meslek hastalıkları açısından iş hayatı değerlendirildiğinde Türkiye'de gerçekten ciddi bir problemin olduğunu ve her yıl ekonomik manada büyük kayıpların olduğunu görmekteyiz. Sadece SSK istatistiklerine bakarak Türkiye'deki toplam iş kazalarının bu rakamlarla kısıtlı olduğunu varsaymak, sigortasız çalışanlar, ta rım sektöründe çalışanlar vs. düşünüldüğünde aslında gerçekçi değildir ve gerçek kaza ve kayıp rakamlarının yukarıdaki rakamlardan çok daha fazla olduğu açıktır.

3.2 İŞ YERİNDE ÇALIŞAN SİGORTALI SAYISINA GÖRE DAĞILIMI

| İŞ YERİNDE SİGORTALI SAYISI | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 |
|---|---|---|---|---|
| **1-3** | **23.997** | **22.045** | **19.519** | **18.229** |
| **4-9** | **6.615** | **8.781** | **7.736** | **7.359** |
| **10-20** | **8.689** | **9.551** | **8.493** | **11.243** |
| **21-49** | **10.411** | **12.074** | **10.594** | **11.302** |
| **50-99** | **6.835** | **7.226** | **6.343** | **6.582** |
| **100-199** | **6.930** | **7.597** | **6.818** | **7.909** |
| **200-249** | **1.937** | **2.212** | **2.001** | **2.243** |
| **250-499** | **5.396** | **6.287** | **5.618** | **6.307** |
| **500-1000** | **3.614** | **4.200** | **3.075** | **3.433** |
| **1001+** | **2.244** | **3.857** | **3.726** | **4.420** |
| **TOPLAM** | **76.668** | **83.830** | **73.923** | **79.027** |

TABLO 2.İş Kazalarının İş Yerlerinde Çalışan Sigortalı Sayısına Göre Dağılımı

İş kazalarının, kaza tarihinde işyerinde çalışan sigortalı işçi sayısına göre dağılımına bakıldığında kazaların 1 ile 50 arasında işçi çalıştıran işyerlerinde daha fazla olduğu görülmektedir. Görülmektedir ki, 50'den az işçi çalıştıran işyerlerinde ki kazaların toplam kazalar içindeki payı, 2003'den 2006'ya kadar sürekli artmıştır.

Az miktarda işçi çalıştıran işyerlerinde, iş kazası oranlarının bu kadar yüksek olmasının en önemli sebepleri, bu işletmelerin, ekonomik bakımdan güçsüz oldukları için malî külfetinden dolayı İSİG 'in gerektirdiği tedbirleri almak istememeleri, çalışan işçilerin iş konusunda eğitimsizlikleri, bilgi ve tecrübe eksikliği olarak belirtilebilir.

İş Kanunu'nun 6. Maddesi, 50 veya daha fazla sayıda işçi çalıştıran işyerlerinin işyeri sağlık birimleri kurmalarını zorunlu kılmaktadır. Daha az sayıda işçi çalıştıran işyerlerinde ise, bu isteğe bağlıdır. Hâlbuki Ülkemizde küçük işletmeler üretim sistemimize hâkimdirler.

Diğer taraftan, işyeri küçüldükçe İSİG sorunlarının artmakta olduğu SSK istatistik yıllıklarındaki verilerden anlaşılmaktadır. Bu itibarla, öncelikle küçük işyerleri için işyeri ortak sağlık birimleri zorunlu hale getirilmelidir ya da devletin desteğiyle İ.S.İ.G konularında eğitimler verilmelidir.

Şöyle bir mantık yürüttüğümüzde devletin 50 den az işçi çalışan iş yerlerinde kazalar sonucu ödediği sağlık giderlerini bu işletmelerde İ.S.İ.G eğitimi için harcasa inanın istatistikler bu kadar can yakıcı olmayacaktır. Unutmamalıyız ki ‘’Önlemek ödemekten daha ucuzdur.’’

## 3.3)SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI

| | 2003 | | 2004 | | 2005 | | 2006 | | **TOPLAM** | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | İŞ KAZ. | ÖLÜM | İŞ KAZ. | ÖLÜM | İŞ KAZ. | ÖLÜM | İŞ KAZ. | ÖLÜM | **İŞ KAZ.** | **ÖLÜM** |
| Metalden eşya imalatı | 9.682 | 23 | 11.584 | 37 | 10.283 | 25 | 11.039 | 19 | **42.558** | **104** |
| İnşaat | 8.198 | 274 | 8.106 | 263 | 6.480 | 290 | 7.143 | 397 | **29.927** | **1.224** |
| Madencilik | 5.647 | 53 | 5.481 | 38 | 6.011 | 77 | 6.722 | 35 | **23.861** | **203** |
| Nakliyat | 3.762 | 88 | 4.098 | 109 | 5.388 | 163 | 5.807 | 165 | **19.055** | **525** |

TABLO3.İş Kazalarının Sektörlere Göre Dağılımı

İş kazalarının sektörlere dağılımında metal eşya imalatını, inşaat, kömür madenciliği ve nakliyat izliyor. İş kazalarında meydana gelen ölüm olaylarında ise ilk sıraları inşaat, nakliye ve kömür madenciliği sektörleri almaktadır.

En fazla kaza yaşanan sektör 2003-2006 yılları arasına bakarsak 42.558 iş kazası ile toplam iş kazalarının yüzde 14'ünü oluşturan 'metalden eşya imalatı almaktadır.'. İkinci sırada 29.927 iş kazası ile toplam kazaların yüzde 9'unu oluşturan inşaat sektörü, üçüncü sırada 23.861 iş kazası ile toplam kazaların yüzde 8,5'ini oluşturan kömür madenciliği gelmektedir. Dördüncü sırada 19.055 iş kazası ile toplam kazaların yüzde 4'ünü oluşturan nakliyat işleri gelmektedir.

En fazla ölüm yaşanan sektörler arasında 1224 kişi (yüzde 25) ile inşaat sektörü birinci sırada, 525 kişi (yüzde 10) ile nakliyat ikinci sırada. 203 kişi (yüzde 5,2) ile madencilik sektörü üçüncü sırada.104 kişi (yüzde 2,4)ile metal eşya imalatı dördüncü sıradadır.

Tüm dünyada istihdam açısından önemli bir yer tutan inşaat sektöründe oldukça yüksek sayılarda iş kazası yaşanmaktadır. Bunun nedeni sektörde mekanizasyon artmasına karşın el emeğinin hala büyük bir rol oynamasıdır.

Dünyada inşaat sektöründe her yıl 60 bin ölümcül kaza yaşanmakta ve buna göre her 10 dakikada 1 kişi bu şekilde iş kazası sonucu yaşamını yitirmektedir.

Nakliyatta durum ortada. Trafikte bu kadar nakliyecinin yollarda can veriyor olması hala trafik sorununa çözüm bulamayışımızdandır.Birde nakliyecilerin uygunsuz çalışma ortamları,sürekli yolculuk yapıyor olmalarındandır.

3.4) YAŞ GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI

| YAŞ GRUPLARI | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 |
|---|---|---|---|---|
| -14 | 3 | 490 | 230 | 319 |
| 15-17 | 220 | 519 | 1.002 | 2.470 |
| 18-24 | 9.982 | 15.285 | 16.343 | 19.965 |
| 25-29 | 19.122 | 20.945 | 17.979 | 18.837 |
| 30-34 | 17.224 | 17.934 | 15.073 | 15.182 |
| 35-39 | 13.269 | 13.443 | 11.150 | 11.299 |
| 40-44 | 10.523 | 9.926 | 8.263 | 7.485 |
| 45-49 | 4.432 | 3.834 | 2.789 | 2.516 |
| 50-54 | 1.371 | 1.125 | 848 | 770 |
| 55-59 | 387 | 242 | 186 | 144 |
| 60-64 | 88 | 71 | 45 | 34 |
| 65+ | 47 | 16 | 15 | 6 |
| Toplam | 76.668 | 83.830 | 73.923 | 79.027 |
| AĞIRLIKLI ORT.YAŞ | 33 | 32 | 31 | 30 |

TABLO 4.İş Kazalarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Kazaya uğrayan işçilerin yaş ortalamasında seneler itibariyle bir düşüş vardır. 2003 yılında ortalama yaş 33 iken, 2004 yılında 32'a düşmüştür.2005 yılında düşüşe devam ederek 31 olmuş ve 2006 yılında 30 yaşa kadar inmiştir.

Nitekim 18-24 yaş arasında kaza geçiren işçilerin oranı ise 2003'te %16,6'dan 2006'da %29.75'e yükselmiştir. Bu rakamlar, gençlerimizi iş güvenliği konusunda gerektiği gibi bilinçlendiremediğimizi göstermektedir.

Birde ülkemizde çocuk işçiliğinin önüne geçilmemiş olması bu işin cabası olmaktadır.

3.5)İŞ KAZALARININ OLUŞ SAATLERİNE GÖRE DAĞILIMI

| İŞ SAATLERİ | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 |
|---|---|---|---|---|
| 1.SAAT | 14.756 | 16.547 | 13.708 | 12.790 |
| 2.SAAT | 11.059 | 12.378 | 11.192 | 11.698 |
| 3.SAAT | 10.767 | 12.257 | 11.003 | 11.763 |
| 4.SAAT | 10.622 | 11.387 | 9.112 | 9.573 |
| 5.SAAT | 6.834 | 6.823 | 5.975 | 6.171 |
| 6.SAAT | 6.641 | 7.013 | 6.144 | 6.921 |
| 7.SAAT | 7.650 | 8.170 | 7.939 | 8.999 |
| 8.SAAT | 8.032 | 9.254 | 8.849 | 11.106 |
| 9.SAAT+ | 105 | 1 | 0 | 0 |
| BİLİNMEYEN SAAT | 202 | 0 | 1 | 6 |
| TOPLAM | 76.668 | 83.830 | 73.923 | 79.027 |

TABLO 5.İş Kazalarının Oluş Saatlerine Göre Dağılımı

İş; kazalarının meydana geldiği iş saatlerine göre dağılıma bakıldığında kazalar en çok ilk 4 bilhassa ilk 1 saat içinde olmaktadır. Kazaların en çok olduğu ikinci saat dilimi ise 7. ve 8. saatlerdir. Diğer çalışma saatlerinde kazaların sayısında büyük bir azalma vardır. Bu durumu 2006 yılı için incelersek, ilk 4 saatin kazalar içindeki payı %75.34, 7. ve 8.saatlerin payı % 15.01, diğer saatlerin payı ise %9.65 olmaktadır. İlk saatlerde kazanın bu kadar yüksek olmasının en önemli sebepleri, işe hemen adapte olamama, dikkat azlığı, vücudun ve beynin normal çalışma temposuna ulaşmasının uzun sürmesidir. Son saatlerdeki kazaların sebepleri de, yorgunluk, dikkat kaybı, yapılan işten sıkılma olarak açıklanabilir.

İş kazaları en çok Pazartesi günleri (% 21) olmaktadır. Neden olarak hafta sonu rahatlığından kurtulamama ve çalışmaya adapte olamama düşünülebilir. 2. olarak Perşembe (% 16,9), üçüncü olarak Çarşamba günleri (% 16,4) oranında kaza olmaktadır.

İşe ilk başlanılan saatlerde iş kazalarının meydana gelme sebebi işe uyum sağlayamama ve buna bağlı olarak iş kazası riskinin iş günü boyunca uzun süre devam ettiğini göstermektedir. Son ki saate ilişkin iş kazalarındaki artışta ise, günün yorgunluğunun etkisi bulunmaktadır

## DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

### 4) SONUÇ VE ÖNERİLER

Peki yapılacak bir şeyler yok mu? Aslında yapılacak çok şey var! Hangi sektörde olursa olsun, kazala rın temel sebepleri incelendiğinde sanılanın aksine kazaların kader olmadığı ve aslında çok büyük bir
yüzdesinin önlenebilir olduğu çok net bir şekilde ortaya çıkacaktır. Ama çoğu zaman bu temel sebep analizlerini yapmak yerine'' kadercilik oynamak'' veya ''kazaya uğrayanı suçlamak ''daha kolaydır ve çoğu zaman da yaptığımız budur.

Bunun üzerine yapılması gerekenler ve alınması gereken önlemler şöyledir;

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yasa, tüzük ve yönetmelikler uluslararası sözleşme, standart ve normlar dikkate alarak yenilenmeli ve hayata geçirilmelidir

- İşletmeler ister insancıl nedenlerle, isterse ekonomik nedenlerle olsun bu konuda harcama yapmaktan kaçınmamalıdır. Öncelikle iş kazaları ve meslek hastalıklarını önlemek için;
  - Tehlikeleri önceden saptamak,
  - Tehlike analizleri yapmak,
  - Tedbirleri uygulamak,
  - Uygun elemanı işe seçmek,
  - İş güvenliği disiplinini sağlamak,
  - Bu konuda çalışanları bilinçlendirerek eğitmektir

En önemlisi de işçileri inandırmak ve özendirmektir

İş kazaları ve meslek hastalıklarının önüne geçilebilmesi için işyerlerinde 'önce insan, önce sağlık, önce iş güvenliği' anlayışı yerleştirilmeli, iş sağlığı ve güvenliği eğitimine önem verilmeli, eğitim almamış çalışana işbaşı yaptırılmamalı.

Üretim sürecinde kullanılan ekipmanlar ve kişisel koruyucular, ilgili standart ve mevzuata uygun olarak üretilmeli. Tüm çalışanlar insana yakışır 'norm ve standartta' bir sosyal güvenlik şemsiyesi altına alınmalı. Bu konuda zorunlu standartlar oluşturulmalı, üretim, satış ve kullanım sırasında mutlaka denetim yapılmalıdır. Standart dışı malzemelerin piyasaya girişi ve sunumu engellenmeli ve bu konuda meslek örgütleri, TSE ve Bakanlık kanalıyla bir denetim ağı oluşturulmalıdır.

İş kazası araştırmaları gerçekçi ve güvenilir olmalıdır. İşyerlerinde kaza ve meslek hastalıklarına ait bilgiler bir veri tabanında toplanmalı, bu bilgilerden ölçme ve değerlendirme amaçlı yararlanılmalıdır.

Sigortasız ve sendikasız çalıştırma önlenmeli, kayıt dışı ekonomi kayıt altına alınmalı. Ucuz işgücü olarak görülen kadın işçilik üzerindeki tüm olumsuz uygulamalar kaldırılmalı, ürkütücü boyutlara ulaşan çocuk emeği sömürüsü ortadan kaldırılmalı.
İş kazası araştırmaları gerçekçi ve güvenilir olmalı. İş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunumu için belirli işçi sayısı aranmamalıdır.

Güvenlik kültürü, aile kültürü ve toplumsal iş sağlığı ve kültürü bir arada oluşturulmalı ve özendirilmelidir.

## KAYNAKÇA


1) 18.Dünya İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi Sunumları (http://www.csgb.gov.tr/www.isggm.gov.tr/htdocs/article.php?article_id=176)
2) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İşçi Sağlığı Daire Başkanlığı Yayınları. ***İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği ile İlgili Genel Bilgiler***. Ankara, 1998.
3) SSK İstatistikîleri (2006-2005-2004-2003)
   http://www.ssk.gov.tr/sskdownloads/anasayfa/istatistik/istatistik2006/default.html
   http://www.ssk.gov.tr/sskdownloads/anasayfa/istatistik/istatistik2005/default.html
   http://www.ssk.gov.tr/sskdownloads/anasayfa/istatistik/istatistik2004/default.html
   http://www.ssk.gov.tr/sskdownloads/anasayfa/istatistik/istatistik2003/default.html
4) 1997-2006 Türkiye
   http://tr.osha.europa.eu/statistics/1997-2006istatistikler
5) Türkiye'deki İş Kazalarına Genel Bakış- Talat TEVRÜZ
6) Yusuf ALPER-Uludağ Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkiler Bölümü-Öğretim Üyesi
7) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bursa Bölge Müdürlüğü İş Teftiş Grup Başkanlığı Müfettişleri